

valóság

A TARTALOMBÓL

Bangó Jenő:
Sociologia Einsteiniana

Szalma József:
Gondolatok a magyar állampolgárságról

Kulcsár András:
Bismarck és a Bund

Szabó Katalin:
A tudományos ismeretterjesztés
a Fővárosi Lapok tárcarovatában

Garaczi Imre:
A világválságtól a hagyományig

Csapody Tamás:
A sorkötelezettség története

Mészáros József:
A családi típusú jövedelemadózás

Külföldi folyóiratokból

2
0
0
5

11

Mészáros József

A családi típusú jövedelemadózás

2005. november XLVII. évfolyam 11. szám

(A méltányos jövedelemadózás általános kérdései) Általánosságban két – egymást nem kizáró – fő adózási elv létezik. Az egyik a hasznosság elvén nyugszik, amelynek alapító atyjául Adam Smith-t szokás tekinteni (bár a XVII–XVIII. századi klasszikus politikai gondolkodók – John Locke, Thomas Hobbes stb. – is többnyire ezt az elvet támogatták). E szerint egy igazságos adórendszerben az adófizetők hozzájárulásai az általuk fogyasztott közszolgáltatásokkal kell arányban legyenek, ekképp az adórendszernek a közszolgáltatási szektor összetételétől kell függnie. A másik elv a fizetőképesség figyelembevételén alapul. Azt mondja ki, hogy minden adóalany a saját fizetőképességével arányosan kell a közkiadásokhoz hozzájáruljon. Manapság többnyire ezt az utóbbi elvet szokás használni. Sajnálatos módon azonban nincs konszenzus abban, hogy mit jelent a fizetőképesség, illetve hogyan lehet mérni. A fizetőképesség elvét a klasszikus szerzők közül John Stuart Mill is támogatta.

A fizetőképesség elve alapján működő rendszer az azonos jövedelmi helyzetű embereket azonos összeg fizetésére kötelezi, míg a nagyobb jövedelmű emberektől több adó beszedését tartja méltányosnak. Az előbbit horizontális, az utóbbit vertikális méltányosságnak nevezik. A vertikális méltányosságra az egyenlő áldozat szabályát alkalmazzák. Ez azt jelenti, hogy nagyobb jövedelem esetén az ugyanakkora jövedelemegységről való lemondás kevesebb áldozatot jelent, mint kisebb jövedelem esetén, így a nagyobb jövedelműek által fizetett több adó nem feltétlenül jelent nagyobb áldozatot. Napjainkban a fizetőképességet a folyó jövedelemmel szokás mérni, s belőle szokták származtatni az adóalapot. (A közteherviselés egysége) Az adórendszerek keletkezése idején többnyire csak a háztartásfőnek volt jövedelemszerző tevékenysége, ezért az adózás családi típusú volt, hiszen háztartások adóztak jövedelmeik után. (Érdemes megjegyezni, hogy Mill is következetesen a háztartások jövedelméről beszél, amikor a Principles of political economy című könyvében az adóztatást tárgyalja.) A XX. század elején bomlottak fel a többgenerációs családok, s a század második felében kezdett általánossá válni a kétkeresős családmódel. A nem mezőgazdaságból vagy mezőgazdasági jellegű tevékenységből élő háztartásokban csak a második világháború után vált általánossá a női foglalkoztatottság. E jelenséggel összefüggően változott a családok gyermekvállalási stratégiája is. A családok tényleges jövedelmi helyzete és a jövedelmek közötti egyszerű lineáris kapcsolat napjainkra sokkal bonyolultabbá vált a munkaerőpiaci és demográfiai folyamatok következtében. A történeti változásokat csak részben követték az adórendszerek változásai.

(A jövedelem-adórendszer alanyai nemzetközi összehasonlításban) A volt szocialista országokban a jövedelemadózásnak nem volt kialakult hagyománya és gyakorlata. A gazdasági átalakulás a költségvetés bevételi oldalát, így az adórendszereket is érintette. Ez együtt járt a piactudaságokban szokásos adózási formák fokozatos átvételével. Ez leginkább Magyarország példájával illusztrálható, mert a jövedelemadózás tekintetében a legnagyobb hagyományai vannak a régióban. Az eltelt másfél évtizedben gyakori és nehezen felismerhető változások következtek be. Míg az eredeti tervekben az adórendszerben semmiféle gyermekkedvezmény nem szerepelt, bizonyos társadalmi csoportok hatására megjelent az adóalap-kedvezmény, amely először a három- és többgyermekes családokra, majd valamennyi

gyermekre kiterjedt. A későbbiekben az adóalap-kedvezmény adókedvezményre változott, amely 1995-től megszűnt, majd újból bevezetésre került. Az adórendszer és a családpolitika kapcsolatát ezért a stabil adózási rendszerű országok esetében érdemes megvizsgálni, ahol a változások kevésbé hektikusak, kevésbé gyakoriak, s esetleg bizonyos társadalomkép gyakorlati képviselőjének tekinthetők.

Az anyasági juttatások és a családi pótlék mellett az adórendszer a családpolitika fontos eszköze. Az adókedvezmények a társadalmi igazságosság egyik fajtáját képviselik, ha figyelembe veszik a teherviselő képesség szintjét az adó mértékének megállapításakor. Az adókedvezmények kialakulása szempontjából meghatározó, hogy a családpolitika formálódásának időszakában – a múlt század első felében – az egykeresős családfenntartói modell volt a meghatározó, azaz a férj gondoskodott a feleségéről és a háztartásában élő gyermekeiről. Az adókedvezmények tekintetében ezért két irányban vannak különböző kedvezmények: azok a kedvezmények, amelyek figyelembe veszik a házaspár egyik tagjának eltartotti helyzetét, s azok a kedvezmények, amelyek az eltartott gyermekekre vonatkozóan járnak.

(A házastárs után járó adókedvezmények) Az utóbbi években számos változás következett be a nyugat-európai országok adórendszereiben. A változások alapvetően hasonló tendenciájúak, mert a családok helyzetében is hasonlóak voltak a változások tendenciái. Az adókedvezményeket érintő fontosabb változások inkább a házaspárokra, mint a gyermekekre vonatkoznak. A változások igen átfogók, hiszen mind a kedvezmények számát, mind a mértékét meghatározzák. Az adóreformok egyik fő célja az volt, hogy megszüntessék a házasságban élő és az együtt élő párok közötti különbséget. Az előző adózási rendszerben ugyanis a házaspárok kedvezőtlenebb helyzetben voltak, mint az együtt élők, hiszen a családi adórendszerben az adótarifa az egyesített jövedelmükre vonatkozott, míg az egyedülállók gyakorlatilag személyi jövedelemadó alá estek. A házaspárok és az együtt élő párok közötti adózási különbség kiegyenlítésének két elvi megoldási módja van. Az egyik az, ha ugyanúgy kezelik az együtt élőket, mintha házaspárok lennének. A másik megoldás a személyi jövedelemadó bevezetése, azaz a házaspárokat is elkülönült adófizetőnek számítanak. Gyakorlati, technikai szempontok és a társadalmi támogatottság miatt is járhatóbbnak látszik a második megoldás.

Az elkülönült adófizetők kezelésére kétféle rendszer képzelhető el. Az egyik a személyi jövedelemadó, amely alapértelmezésben teljes mértékben eltekint az adófizető családi állapotától és családfenntartói kötelezettségétől, ám ebben a körben is szóba jöhet az a lehetőség, hogy az egyik házastárs átadhatja adókedvezményét a másiknak, vagy az eltartott családtag után adókedvezményt lehet igénybe venni. A másik megoldási mód a splitting (megosztás), amelynek az a lényege, hogy a házaspár jövedelmeit összeadják, majd valamilyen kulcs szerint (például fele-fele arányban) újraosztják a felek között. E rendszer elvileg más eltartott családtagokra is kiterjeszhető. Az újraelosztás módja országonként eltérő lehet, attól függően, hogy milyen összeghatárig érvényesíthető a jövedelmek újraelosztása, illetőleg milyen arányban osztható meg a jövedelem a házastársak között.

A két rendszer közötti alapvető különbség az, hogy a személyi jövedelemadó szorgalmazza és támogatja mindkét fél jövedelemszerzését, hiszen nem veszi figyelembe a másik fél által megszerzett jövedelmet az adófizetési kötelezettség megállapításakor. A splitting rendszer a háztartások munkakínálatát befolyásolja, abban teheti érdekeltté a házaspárokat, hogy az egyik házastárs (általában a feleség) csökkentse munkavállalási intenzitását (azaz inkább ne dolgozzon, hanem maradjon otthon, hiszen a munkába állásával megszerzett többletjövedelem számottevően növelné a család adófizetési terheit). Az említett

kétféle megközelítés egyszersmind az adózás egyik alapkérdését is felveti. Ha ugyanis az egyént tekintjük az adózás alapegységének, akkor a jövedelem termelője, míg ha a család vagy a háztartás az adózás alapegysége, akkor a fogyasztási egység kerül előtérbe.

Az OECD tagjainak többsége az elkülönült adófizetők adóztatását vezette be. Az utóbbi néhány év változásai a közös adózásról az egyéni adózásra való áttérést jelentették. Ez egyszersmind annak az elismerése, hogy a férj, a feleség vagy az együtt élő társ potenciális jövedelemkereső. A családi megközelítés azonban megjelenik többnyire akkor is, ha a feleségnek vagy az együtt élő társnak nincs jövedelme, illetve a jövedelme kisebb, mint a másik partneré. Ilyen kedvezmény lehet, hogy az egyedüli jövedelmű házastárs adókedvezményt kap a jövedelem nélküli házastárs után, esetleg az adókedvezmények egy része átutalható a másik házafél számára.

Ismeretes olyan ország, ahol a személyi adózás mellett adva van a közös adózás lehetősége is, ám számos ország közös adózási rendszert működtet. Az utóbbiak két alcsoportba oszthatók: az elsőbe azok az országok tartoznak, amelyek valamilyen splitting módszert alkalmaznak a házastársakra, míg a második csoportban levő országokban vegyes rendszer van. Míg az egyéni adózásban minden személy adóalanynak tekintendő, a splitting rendszerben a működési mechanizmus összetettebb. Franciaországban családi kvóciens működik, s kicsit hasonló a rendszer Luxemburgban is.

A francia rendszerben a splitting speciális formája valósul meg. A splitting alapelve az – mint említettük –, hogy a házastársak jövedelmét összeadják, majd adózás előtt részekre osztják. Ennek két lehetséges megoldása van: az egyszerűbb az, amikor – előre meghatározott arányban – a két házafél között osztják meg a jövedelmet, míg a másik lehetőség alkalmazásakor – ez működik Franciaországban – a részekre osztásban figyelembe veszik a gyermeket vagy gyermekeket is. Franciaországban tehát nem a jövedelemkeresők vagy a potenciális jövedelemkereső házastársak, hanem a fogyasztási egység, azaz a család szerint veszik figyelembe a családi jövedelmet az adózás szempontjából.

A személyi jövedelemadó alapvetően a kétkeresős családot kedvezményezi, míg a splitting rendszer semleges ebben az értelemben. A splitting akkor kedvező, ha a két házafél jövedelme között nagyon nagy a különbség, például valamelyik házafélnek (jobbára a feleségnek) nincs jövedelme. Minél progresszívabb az adókulcsok alakulása, annál előnyösebb a splitting rendszer a különböző jövedelmű házaspárok számára. Ugyanakkor az adórendszer progresszivitása miatt a splitting – egyéb korlátozások bevezetése nélkül – jobban kedvezményezi a nagyobb keresetű családokat, mint a kisebb keresetűeket, ezért az ilyen rendszert alkalmazó legtöbb országban felső határt állapítanak meg a splitting igénybevételére, s a jövedelem megosztásakor a közös jövedelmet nem felezik, hanem más arányban állapítják meg a házaspár jövedelmét. A splitting nem jelent előnyt ama házaspáraknak, akiknek a jövedelme egyenlő, miképp akkor sem, amikor a splitting szempontjából figyelembe vehető jövedelemhatár alacsonyabb, mint a kisebb jövedelmű házafél jövedelme. A splitting másik különlegessége, hogy a gyakorlat szerint kizárólag házaspárok vehetik igénybe, azaz az együttélés nem jogosít rá.

Személyi jövedelemadó esetén is sok esetben adókedvezmény vehető igénybe az eltartott feleség után. Ennek is két fő típusa különíthető el. Az egyik lehetőség, hogy a házaspár az egyéni adózási rendszerből közös rendszerbe léphetnek át. Az utóbbinak

ugyanis kisebbek az adókulcsai. A másik lehetőség, hogy valamilyen fix összeget, amely lehet adóalap vagy adócsökkentés is, igénybe lehet venni a házastárs jogán. További kedvezmény, ha bizonyos költségek is levonhatók az adóalapból. Ilyenek lehetnek az egészségügyi kiadások, az oktatási költségek vagy bizonyos háztartási kiadások.

A két alapvető adórendszer típus – a személyi jövedelemadó és a splitting rendszer – egymás mellett élését az teszi lehetővé, hogy egyik rendszer sem működik a saját teljességében, kivéve Franciaországot. Az összes többi országban akár ilyen rendszer van, akár olyan, a másik bizonyos elemeit is beleépítik. Például a személyi jövedelemadót alkalmazó országokban valamilyen adókedvezmény jár a házastárs vagy esetenként az együtt élő társ számára. Azokban az országokban pedig, ahol a splitting rendszert alkalmazzák, beleépítettek bizonyos korlátozásokat vagy felső korlátot a splitting igénybevételére, illetve olyan ösztönzőket, amelyek csökkentik az egykeresős családok előnyös helyzetét.

(A gyermekek után járó adókedvezmények) Az Európai Közösség régebben csatlakozott tagországainak többségében vannak gyermekeket illető kedvezmények. A támogatás mértékében igen nagyok a különbségek. Bizonyos országokban a gyermekek rangsora szerint növekednek a támogatások, más országokban minden gyermeket egyformán kezelnek, azaz lineáris a támogatási rendszer. Van azonban olyan ország is, ahol nincs adókedvezmény a gyermekek után. Franciaországban a splitting elemeként a gyermekek is részesülnek a jövedelem felosztásánál. Attól függően, hogy milyen a család összetétele, egy egész vagy egy fél rész a gyermekeknek jutó arány. A második gyermek fél egységet ér, a harmadik és a többi gyermek egészet.

A gyermek után járó adókedvezmények mértéke országonként eltérő. Van, ahol nagy tételről van szó, míg más országokban jelképes az adókedvezmények mértéke. Az adókedvezmények ezért csak más juttatásokkal, elsősorban a családi pótlékkal együtt vizsgálva ítéltethők meg érdemben. Általánosságban megállapítható, hogy a gyermekek után járó adókedvezmények rendszerint jóval jelentéktelenebbek, mint a házastárs után járók. Újabb jelenség, hogy az országok egyre nagyobb hányadában nemcsak a gyermekek után járó közvetlen adó- vagy adóalap-csökkentő kedvezmények jelennek meg, hanem bizonyos dokumentált költségeknek az adóalapból való levonása is terjed. Általános megkötés azonban, hogy a dokumentált gyermeknevelési és gyermekellátási költségek csak bizonyos összeghatárig vonhatók le, s megesik, hogy a levonás a jövedelem nagyságától is függ, mint az Spanyolországban tapasztalható. A dokumentált költségek levonhatósága csak kiegészítője a gyermekek után járó adókedvezményeknek. Ebből a szempontból Hollandia kivétel, ahol a gyermekek után járó adókedvezmények ez az egyetlen formája.

(A családi típusú adózás lehetőségei Magyarországon) Hazánkban a családi típusú jövedelemadó bevezetéséről régóta vita zajlik. A vita két érvrendszer között bontakozott ki. Az egyéni típusú jövedelemadó hívei azt állítják, hogy ez azért indokolt, mert a családi típusú adózás szociálpolitikai elemeket vinne az adórendszerbe, s a szociálpolitikai rendszer és az adórendszer összekeverése semmivel sem indokolható. A másik táborbeliek ellenben azzal érvelnek, hogy tisztázatlan, mit jelentenek a szociálpolitikai elemek, hiszen minden adórendszer tartalmaz ilyeneket. Az az adórendszer, amelyikben nem lennének

szociálpolitikai elemek, szükségképpen a hasznosság elvén nyugodna, azaz nem az állampolgárok teherviselő képességét, hanem a közfogyasztást venné figyelembe, vagy ad absurdum minden nagykorú állampolgártól ugyanakkora összeget szedne be.

A családi típusú jövedelemadózás bevezetésének legfőbb akadályaként a források hiányát jelölik meg, mondván: elfogadható a családi típusú jövedelemadózás mint méltányos elv, de a gazdaság jelenlegi helyzetében nincsenek meg hozzá a megfelelő források. A családi adózást támogatók szerint cinikus érv egy méltánytalan állapot előidézőinek felszámolását az anyagi források szűkös voltára hivatkozva elszabotálni. Ez az érv a mindenkori status quo fennmaradását szolgálja. Sokkal inkább arról kellene vitázni, hogy bizonyos családok méltánytalanul nagy összeggel kénytelenek a közterhekhez hozzájárulni. (a vita akadémikus jellegét jól tükrözi, hogy tudomásom szerint először és utoljára a családi típusú adózás bevezetésének költségeire vonatkozóan készültek 1996-ban részletes számítások).

(A családok és az adórendszer) A magyarországi társadalomtudomány már régen rámutatott arra, hogy a szegénység a társadalmi átlagnál sokkal jobban sújtja a kisgyermekes családokat, illetve a gyermekeket, mint a társadalom többi rétegét. A gyermekes családok fogyasztási szerkezete eltér a társadalom többi rétegétől, így a fogyasztási típusú adók sajátosan érintik az ilyen családokat. Az adórendszer méltánytalanul nagy jövedelmet vesz el tőlük, ekképp az államgépezet az elvont jövedelmeket társadalmi juttatásként kénytelen visszaforgatni a családokhoz. Ez abszurd helyzet, hiszen ezt a körforgást leegyszerűsíthetné a jelenleginél sokkal racionálisabb adórendszer, amely kevesebb jövedelmet centralizálna, így kevesebb jövedelmet kellene újra elosztani. E megoldás a jelenleginél minden bizonnyal egyszerűbb módon javítana a családok helyzetén, s erősítené az állampolgárok felelősségérzetét is, hiszen érezhetnék, hogy családjuk eltartásáért elsősorban saját maguk felelősek, s fáradozásaik gyümölcsét nem vonja el tőlük az állam, hanem még támogatja is őket.

(Családtámogatások és az adórendszerek kapcsolata) Mint az előzőkben láttuk, értéksemleges adórendszer nincs. Az adórendszer is, mint bármilyen más társadalmi intézmény, azt tükrözi, hogy a közösség mit kíván támogatni és mit kíván szankcionálni. Érdekes felidézni a kilencvenes évek közepét, amikor is az adófizetők széles körben éltek, élhettek a befektetési adókedvezmény lehetőségével, amelynek összege összemérhető volt a családi típusú adózás bevezetésének költségvetési költségeivel.

Amennyiben úgy ítéljük meg, hogy a közösség számára fontosak a család értékei (a gyermekek szocializációja, a családtagok közötti feltétlen felelősségvállalás stb.), akkor érdemes a családi típusú adózást mint jövedelem-adórendszert működtetni. Ebben az esetben a családi típusú adórendszer lesz a természetes gondolkodási keret, így azok a kérdések, amelyek a személyi jövedelemadózás esetében természetesek, értelmezhetetlenné válnak. Melyek ezek a kérdések? Többek között ilyen a gyermekek és az esetleges más eltartottak adókedvezménye. Családi típusú adózás esetén ezek a kedvezmények nem kedvezmények, hanem az adórendszer természetes részei. Egy ilyen típusú adórendszer egyértelműen a horizontális méltányosság elvén nyugszik. Ha az egyént tekintjük az adófizetés egységének, e

kérdések már a személyi jövedelem-adórendszer keretében kedvezményekként vetődnek fel. Napjainkban világszerte többféle jövedelemátcsoportosítás kapcsolódik a gyermekekhez. Közéjük tartoznak a természetbeni juttatások (például az oktatás és az egészségügyi ellátás), amelyeket gyakorta nem vesznek jövedelemként számításba. Vannak azután olyan jövedelemtranszferek is, amelyek bizonyos családokban esetenként előforduló aktusokhoz kapcsolódnak. Ilyen lakásvásárlás esetén a szociálpolitikai kedvezmény, gyermek születése esetén az egyik szülőnek juttatott GYES vagy GYED, valamint a családi pótlék. Ha a fenti okfejtést elfogadjuk, akkor nem sorolható közéjük az adórendszerben nyújtott támogatás.

A közgondolkodás szerint a közösség az egyéneknek csak olyan jövedelmeiből vonhat el, amelyekkel szabadon rendelkezik. Mit jelent ez? Azt, hogy az egyéneknek először saját maguk fenntartásáról kell gondoskodniuk jövedelmeikből, s a közösség a maradék jövedelem bizonyos részét vonja el közösségi célok finanszírozása céljából. Számos államban ezért nem adóztatják a minimálbért (többek között hazánkban sem). Ha elfogadjuk ezt a logikát, akkor nyilvánvaló, hogy a jövedelemtermelő egyén számára előbbre való kötelesség a gyermekeiről és egyéb közvetlen hozzátartozóiról való gondoskodás (ezek az úgynevezett állapotbeli kötelezettségek), s csak ezt követheti a közösségi intézmények fenntartásához való hozzájárulás. Ezzel újból a családi adózáshoz értünk.

A jövedelemtranszferek többsége abban kívánja segíteni a családokat, hogy a gyermekeik miatti jövedelemhiányt a közösség valamiképpen pótolja. Nem volt ez mindig így. A szociális állam elterjedése előtt például a középfokú oktatás nem volt ingyenes (a felsőoktatás sem), mivel a közösség úgy ítélte meg, hogy ez az emberi tőkébe való beruházás elsősorban az egyének, illetve a családok céljait szolgálja. A szociális állam megjelenése és kiterjedése, különösképpen a társadalombiztosítás (az egészségügy, a nyugdíjrendszer és a munkanélküli-segély) megváltoztatta ezt a helyzetet. A gyermekek által a jövőben megszerzendő jövedelem nem kis részéről ugyanis már a megszületésük pillanatában rendelkezik a közösség. Ennek oka pedig az, hogy ha a munkaerőpiacra nem elegendő számú és nem elég jól képzett fiatalok kerülnek, akkor a legtöbb mai módon működtetett társadalmi intézmény összeomlik. Ebben az értelemben a közösség számára elemi érdek a következő generáció létrejötte és minősége. (Ha jól értem, vitacikkeiben Németh György ebben az értelemben használja a gyermekek mint közjószág kifejezést.)

Az elmúlt száz évben a közösség egyre tevékenyebben járult hozzá az újabb generációk felnövekedéséhez. A családi pótlékot először a köztisztviselők, majd a közalkalmazottak körében vezették be a horizontális méltányosság érdekében (hogy a köztisztviselői vagy közalkalmazotti bértábla alapján fizetett családos alkalmazottak jövedelemhátrányát kompenzálják). A családi pótlék általános bevezetésére csak ezek után került sor.

(Keresztmetszet és idősor) Fontos követelmény, hogy a társadalmi intézmények ne csak az adott pillanatban működjenek és hassanak, hanem a működésük a későbbiekben is befolyásolja az emberek magatartását. Ez az adó- és a családpolitika intézményeire is vonatkozik. Ezek az intézmények a közösségnek a jelentéssel kapcsolatos preferenciáit fejezik ki, s gyakorta nem veszik figyelembe a jövőre vonatkozó hatásokat. Ebben az értelemben használom a keresztmetszet kifejezést, amely azt fejezi ki, hogy a jogalkotók és az ötletadók

ugyan súlyos problémákat kívánnak kezelni, ám a javasolt és bevezetett megoldásmódok esetenként csak átmenetileg kezelik a problémákat, emiatt hosszabb távon könnyen súlyos zavarok támadnak (ebben az értelemben használom az idősor fogalmát). Egy-egy intézmény megalkotásánál, bevezetésénél fontos, hogy mindkét szempont érvényesüljön, azaz olyan megoldásokat találjanak, amelyek úgy képesek rövid távon kezelni a problémákat, hogy közép- vagy hosszabb távon nem szembesülünk súlyosabb gondokkal. Félreértés ne essék: sem az egyéni szabadság, sem a szociális gondok enyhítése ellen nem kívánok érvelni, azonban világosan látni kell minden döntés esetén, hogy milyen hosszabb távú következményeket idéznek elő. A közösség számára ugyanis a fennmaradása és „egyensúlyi pályája” alapvető érdek.

(Összefoglalás) E cikk amellet kíván érvelni, hogy a családi típusú adózás koherens rendszer. A személyi jövedelemadózással szemben jól szolgálja a „horizontális” méltányosságot, azaz a hasonló jövedelmű, de eltérő nagyságú családok hasonló életmódját. Ha elfogadjuk ezt a gondolkodási keretet, akkor az ilyen típusú adózás nem „kedvezmény”, hanem egy értékvilág logikus megjelenítése. A családi pótlék mint intézmény más célokat szolgál, a vertikális méltányosság megjelenítője, s elsősorban a jövedelemhiányt pótolja a kisebb jövedelmű rétegeknél.